

Bioforsk Rapport

Bioforsk Report
Vol. 8 Nr. 122 2013

Skjøtselsplan for kystlynghei

Sleipnesodden-Steinhågen og
Sleipnes, Korshågen-Åsgarden,

Rødøy kommune, Nordland

Marit Dyrhaug¹ og Maja S. Kvalvik²

¹Norsk landbruksrådgiving Helgeland

²Bioforsk Nord Tjøtta

Hovedkontor/Head office
Frederik A. Dahls vei 20
N-1432 Ås
Tel.: (+47) 40 60 41 00
post@bioforsk.no

Bioforsk Nord
Tjøtta
8860 Tjøtta
Tel.: (+47) 40 60 41 00
tjotta@bioforsk.no

<i>Tittel/Title:</i> Skjøtselsplan for kystlynghei - Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden, Rødøy kommune, Nordland
<i>Forfatter(e)/Author(s):</i> Marit Dyrhaug og Maja S. Kvalvik

<i>Dato/Date:</i> 19.11.2013	<i>Tilgjengelighet/Availability:</i> Åpen	<i>Prosjekt nr./Project No.:</i> 420250	<i>Saksnr./Archive No.:</i> 2013/409
<i>Rapport nr./Report No.:</i> 8 (122) 2013	<i>ISBN-nr./ISBN-no:</i> 978-82-17-01142-2	<i>Antall sider/Number of pages:</i> 22	<i>Antall vedlegg/Number of appendices:</i> 4

<i>Oppdragsgiver/Employer:</i> Fylkesmannen i Nordland v/miljøvernavdelingen	<i>Kontaktperson/Contact person:</i> Ingvild Gabrielsen
---	--

<i>Stikkord/Keywords:</i> Skjøtselsplan, kystlynghei, helårsbeite, tilskuddsføring, lyngsviing,	<i>Fagområde/Field of work:</i> Arktisk landbruk og utmark
--	---

<i>Sammendrag:</i> Rapporten gir en beskrivelse av kystlynghei på Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden, og anbefalt skjøtsel av kystlyngheia i området. Beskrivelsen baserer seg på kartlegging av naturtyper og vegetasjon knyttet til kystlyngheiene. Skjøtselsplanene anbefaler tiltak for restaurering og skjøtsel i form av helårsbeite med Gammelnorsk sau, tiltak for å oppnå passende beitetrykk, rydding, samt lyngsviing. Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Nordland.

<i>Fylke/County:</i>	Nordland
<i>Kommune/Municipality:</i>	Rødøy
<i>Sted/Lokalitet:</i>	Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

Godkjent / Approved

Prosjektleder / Project leader

Håkon Sund, avdelingsleder

Maja S. Kvalvik, forsker

Forord

Utarbeiding av skjøtselsplanen er gjort på oppdrag fra grunneier og bruker Rune Hansen og Fylkesmannen i Nordland, miljøvernavdelingen. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av kystlynghei på Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden, og skal være i samsvar med Faggrunnlag for kystlynghei (Direktoratet for naturforvaltning, 2012). Generell del (A) er hentet ut fra faggrunnlag for kystlynghei, som angir en mal og retningslinjer for kystlyngheier i Norge generelt, og er ikke forfattet av undertegnede.

Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for kystlynghei utformet av John Bjarne Jordal (Jordal 2012).

På Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden finnes områder der lyngsviing er anbefalt. Disse arealer er beskrevet i skjøtselsplanen og skal ses sammen med retningslinjer for sviing som er vedlagt.

Takk til beitebruker og Fylkesmannen i Nordland for godt samarbeid og for verdifull informasjon og tilbakemeldinger i forbindelse med utarbeiding av planen.

Tjøtta, 19.11.2013

Marit Dyrhaug
Prosjektmedarbeider
Norsk Landbruksrådgiving Helgeland

Maja S. Kvalvik
Prosjektleder
Bioforsk Nord Tjøtta

Innhold

Innhold.....	2
A. Generell del - kystlynghei	3
Ulike utforminger av kystlynghei.....	3
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle kystlyngheier	4
B. Spesiell del: Sleipnesodden-Steinhågen	7
Søkbare egenskaper.....	7
Områdebeskrivelse.....	8
Skjøtselsplan for Sleipnesodden-Steinhågen	10
B. Spesiell del: Sleipnes, Korshågen-Åsgarden	13
Søkbare egenskaper.....	13
Områdebeskrivelse.....	14
Skjøtselsplan for Sleipnes, Korshågen-Åsgarden.....	16
Kilder	19
Vedlegg	20
VEDLEGG 1 - Ortofoto / kart	
VEDLEGG 2 - Bilder	
VEDLEGG 3 - Artsliste	
VEDLEGG 4 - Sviing som skjøtselsmetode, inkl. retningslinjer for sviing	

A. Generell del - kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Den ble skapt i de ytterste, oseaniske strøkene langs Norges kyst der klimaet er så mildt at småfe kan gå ute hele året eller det meste av året. Om sommeren beitet også storfe i lyngheia og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene brent slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en eviggrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan også spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strakk seg fra Lofoten til Kristiansand (eller muligens Grimstad). Også på noen få øyer i ytre Oslofjorden finnes det noe lynghei, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Artsdatabanken 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Kystlyngheiene er egentlig ikke bare en naturtype, men en landskapstype som utgjøres av åpne arealer med en blanding av heivegetasjon, myr, havstrand, eng og knauser. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten helt ned til Portugal. Også i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligst kystlyngheier og dermed et spesielt forvaltningsansvar for dem. Brann, beite og økologisk variasjon (fuktighet, pH) gir til sammen et stort mangfold av økologiske nisjer i lyngheisystemet, som igjen gir rom for en rekke arter og økotyper spesielt tilpasset bestemte deler av lyngheisyklusen. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem, er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet med kalkinnholdet i jorda (pH), spesielt de skjøtselsavhengige artene.

Ulike utforminger av kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Naturtyper i Norge (NiN), deler på grunnlag av vannmetning og kalkinnhold inn kystlynghei i seks grunntyper: kalkkysthei, intermedier kysthei og kalkfattig kysthei (dvs. tørrheier) samt kalkfuktkysthei, intermedier fuktkysthei og kalkfattig kystfukthei (dvs. fuktheier). (www.naturtyper.artsdatabanken.no)

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Fukthei skiller seg fra tørrheier ved et framtrædende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkelyng, blokkebær, rome og bjønnskjegg. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke.

I det følgende gis det en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i fuktighet og kalkinnhold.

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fuktheier er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt

næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkelyng, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng (NT på Rødlista 2010), som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

I nord dvs. fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlig. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellararter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle kystlyngheier

Skjøtsel

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau sees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre sauseraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Det er best både for sauene og vegetasjonen om avsviingsområdene ikke er for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauene får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område, dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden"), dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med

klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye, er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og når det er tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man skaffe profesjonell hjelp, i hvert fall første gangen.

Restaurering

I gammel lynghei, dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå fortere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

Beiting og dyrevelferd

Ved vurdering av områder med kystlynghei med omsyn til egnethet og kvalitet som beite, må forhold som vegetasjon, mengde og kvalitet av beiteplanter, tilgang på vann, mulighet for å søke ly/skygge m.m. vurderes. Tilgjengelighet med tanke på tilsyn skal også vurderes. Det stilles krav om at det er tilstrekkelig beitegrøde til at dyrenes behov for energi, protein og mineral dekkes både med hensyn til vedlikeholdsfôr og tilvekst, og at antall dyr i ulike deler av beitesesongen tilpasses beitegrunnet.

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er en hardfør, lett sau som er tilpasset utegangerdrift i store deler av året, eller hele året der og når det er vilkår for det. Krav til beitekvalitet er gjeldende ved hold av gammelnorsk sau og utegangerdrift. Driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer god dyrevelferd. Driftsformen helårs utegangerdrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det forutsetter driftsopplegg og tilsyn som tar høyde for situasjoner med behov for tilleggsfôring og ly/enkelt dyrerom.

Ved kombinasjon av område med milde vintre, tilstrekkelig areal og velkjøttet beite med kystlynghei greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Om nødvendig må tilslipp av vær ordnes slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Vinterbeite til utegangersau må ha tilstrekkelig med lynghei av god kvalitet. Unge skudd av røsslyng er viktigste vinterbeiteplanta, men tilgang på starr, gras som de finner innimellom m.m. er betydningsfullt for det samlede næringsopptaket om vinteren. Innholdet av protein i fôret er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren, uten at dette er kritisk. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Tilveksten på lam og sauer av gammelnorsk sau ved helårs utegangerdrift i kystlynghei på Vestlandet og Sør-Trøndelag er undersøkt i et forskningsprosjekt. Tilveksten på lammene var høyere i flere av de

undersøkte lokalitetene i Trøndelag enn i Hordaland og Sogn og Fjordane. Det kan være flere grunner til dette, bl.a. har god tilgang på grasområder stor betydning for lammenes tilvekst, men også berggrunn og jordsmonn er faktorer som spiller inn. I noen av lokalitetene på Vestlandet ble det gjort undersøkelser der en så på tilveksten både hos lam og sauer i mer oppdelte perioder. Disse registreringene viste at det var liten tilvekst på lam fra sist i august til først i oktober, men at tilveksten på gimrer og sauer var tilfredsstillende og at disse bedret holdet utover høsten.

I Vestland fylkene Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er situasjonen at en god del av villsaualammene fra kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting. Disse lammene som ikke er slaktemodne må overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalet raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten.

Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytting til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

For mer utfyllende informasjon om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på Miljødirektoratets hjemmesider:

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

Annen aktuell litteratur

Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.

B. Spesiell del: Sleipnesodden-Steinhågen

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Sleipnesodden - Steinhågen		Kommune Rødøy		Områdenr. 183610313					
ID i Naturbase		*Registrert i felt av: Marit Dyrhaug og Maja S. Kvalvik		Dato: 11.06.2013					
Ev. tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) 2004: Janne H. Erath 2004: Øystein Birkeland				Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -					
Hovednaturtype:		% andel		Utforminger:		% andel			
Kystlynghei (D07)- 80 %				Kalkfattig kysthei (D0707) - 16 %		Kalkfattig kystfukthei (D0708) - 64 %			
Tilleggsnaturtyper:				Lågurtforming med spredte høgstauder(F0402) 2%		Svak lågurtbeiteeng (D0415) - 1 %			
Bjørkeskog med høgstauder (F04) - 2%									
Naturbeitemark (D04) - 1%									
Verdi (A, B, C): C			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God		Slått		Torvtekt		Tørr lynghei (D0701/H1) Fuktig lynghei(D0703/H3) Lågurt-utforming med spredte høgstauder (F0402/C2c) Frisk fattigeng (D0404/G4) Fattig tuemyr (K2) Intermediær fastmattemyr (L2). Høgstarmyr (L4)	
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning			
50-100 m		Ingen	x	Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					

Områdebeskrivelse

Innledning

Sleipnesodden ble befart av Marit Dyrhaug og Maja S. Kvalvik 11.6.2013 i forbindelse med utarbeiding av skjøtelsesplan for kystlynghei i området. Ved befaring ble naturtyper og vegetasjonstyper kartlagt. Opplysninger om nåværende og tidligere beitebruk, og innspill til praktisk tilrettelegging av skjøtselstiltak, er innhentet fra bruker og grunneier Rune Hansen. Deler av området ble kartlagt i 2004. Ny registrering vil erstatte tidligere naturbasebeskrivelse BN00068308.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på Sleipnesodden i Rødøy kommune, er på ca 245 daa og består av låge, småkupperte bergrygger som strekker seg langs sjøen fra ytterst på Sleipnesodden og nordøstover til Gjelvågan. Steinhågen er høyeste punkt med 26 moh. Lokaliteten avgrenses av sjø (Skarsfjorden) i nord-nordvest. I øst og sør er det dyrkamark og litt myr, samt Stortjønna. Stortjønna og området rundt er registrert som verdifullt (B) hekkeområde for vade- og andefugl, og som viktig rasteplass for trekkfugl (Birkeland, 2004). Berggrunnen består av glimmergneis. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonssesksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Hovednaturtypen er kystlynghei (D07), 80 prosent, med kalkfattig kystfukthei (D0708) som dominerende utforming (64 %). Vegetasjonstypene er fuktig lynghei, bjønnskjegg-utforming (H3f) og noe røsslyng-blokkebær-utforming (H3a). Tørrere utforminger med kalkfattig kysthei (D0707) utgjør ca. 16 % av lyngheia, og er mest utbredt sørvest i lokaliteten. Vegetasjonstypene er tørr lynghei, røsslyng-krekling-lav-utforming (H1d), men også med mindre innslag av røsslyng-slåttestar-torvull-utforming (H1c) og røsslyng-heigråmose-utforming (H1e).

Av tilleggsnaturtyper finnes noen mindre flekker med myr, i hovedsak fattig tuemyr (K2). Nordom Steinhågen ligger ei lita høgstarmyr (L4), og i kantsonen mot dyrkamarka ved Gjelvågan finnes rester av rikere myrtyper (Intermediær fastmattemyr, L2). Myrrealene utgjør vel 15 % av arealet.

I kantsonene mot de fulldyrka slettene i sør og øst har vi kalksandjord med bjørkeskog (C2c) og rester av rikere engvegetasjon med vegetasjonstypene frisk fattigeng (G4) og vekselfuktig baserik eng (G11).

Artsmangfold

Artssammensetningen er triviell med bjønnskjegg, krekling, torvull, blokkebær og molte som dominerende arter i fuktheia. Av andre arter kan nevnes duskmyrull, skrubbær og flekkmarihand. Røsslyng forekommer bare i sparsomme mengder, men jevnt over hele arealet.

I den tørre kystlyngheia er krekling dominerende art. Røsslyngen har jevn forekomst, men opptrer bare delvis som mengdeart. Ellers finner vi bl.a. rypebær, blåbær, tyttebær, skogstjerne, marimjelle, slåttestarr, kornstarr, heigråmose og reinlav.

I myrområdene finner vi bl.a. torvmyrull og duskmyrull, bjønnskjegg, kvitlyng, tettegras og bukkeblad. Høgstarmyra domineres av flaskestarr. I myrkanten mot Gjelvågan ble engmarihand, svarttopp og smalsoldogg observert.

I kantsonene med bjørkeskog og rester av rikere engvegetasjon ble bl.a. springfrø, breiflangre, stortveblad, firblad og småmarimjelle funnet.

Bruk, tilstand og påvirkning

Pr i dag beites det ikke i området, og kystlyngheia er i dårlig hevd med krekling og bjønnskjegg som dominerende arter. Bunnsjikt av mose bygger seg opp. Røsslyngen er generelt gammel, men det finnes også planter i byggefase. I kjent historisk tid ble området beitet med storfe i en periode på 1980-tallet og fram til 1995. Går vi tilbake til 1950-tallet og tidligere ble området beitet både med sau og storfe.

Lokaliteten er i liten grad preget av gjengroing med skog og kratt, men enkelte steder finnes begynnende oppslag av bjørk. Lengst øst i lokaliteten har lauvoppslaget dannet buskvegetasjon. Busk og kratt rundt gravrøysene er ryddet i forbindelse med skjøtsel av fornminnene.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter er registrert.

Kulturminner

På toppen av Steinhågen ligger en gravhaug fra jernalderen, og 300 m NØ av denne ligger et større gravfelt fra samme tidsalder.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør tas i bruk som beiteområde for å hindre gjengroing, for å ivareta kystlyngheia som naturtype, og for å beholde det åpne landskapet rundt Stortjønna som verdifull raste- og hekkeplass for vadere og andefugler.

Del av helhetlig landskap

Sleipnesodden-Steinhågen ligger like sør for kystlyngheilokaliteten "Sleipnes, Korshågen-Åsgarden", og i nærheten av andre mindre, ikke kartlagte lyngheier i området.

Verdibegrunnelse

Lyngheia på Sleipnesodden er dominert av artsfattig fukthei med moderate røsslyngforekomster. Den hevdes ikke gjennom beiting i dag, og ingen rødlistearter er registrert. Når den likevel verdisettes (C), begrunnes dette i størrelsen (245 daa), lokaliteten er i svært liten grad preget av gjengroing, ingen fremmede arter er registrert, den er et viktig habitat for fugl, og potensialet for igangsetting av beiting og bedre hevd er stort.

Skjøtselsplan for Sleipnesodden-Steinhågen

DATO skjøtselsplan: 19.november 2013

UTFORMET AV: Marit Dyrhaug

FIRMA: Bioforsk Nord, Tjøtta

UTM : UTM 32, Ø:686260 N:7407180

Gnr./bnr.: 66/12,13, 65/23, 66/20

AREAL (nåværende): 245 daa

AREAL etter evt.restaurering:

Del av verneområde? Nei

Innledning

Grunneier og bruker Rune Hansen har planer om inngjerding av lokaliteten og å ta den i bruk som helårsbeite for Gammelnorsk sau (GNS). Inngjerding og igangsetting av beiting forutsetter tilgang til god ekstern finansiering av gjerdeknudner. Beiteområdet vil samsvare med avgrensning av lokaliteten.

Lokaliteten har nesten ikke innslag av gras- og urter, og gir derfor ikke noe godt beitegrunnlag for søyer på sommerbeite. Lokaliteten egner seg bedre som høst og vinterbeite, og som vår- og sommerbeite for dyr uten lam, f.eks. værer. Pr i dag er røsslyngforekomstene moderate, og det vokser heller ikke rikelig med starr i området. Tilgangen av gode beiteplanter for vinterbeite er derfor også begrenset. Uten tilskuddsforing kan en ikke regne med at lokaliteten gir beitegrunnlag for mer enn 6-8 dyr. Lokaliteten har potensiale til å bli en bedre beitelokalitet gjennom beiting og tråkk av beitedyr, og ved lyngsviing. Med dagens driftsopplegg vil det for bruker i perioder være mest aktuelt å ha et større antall beitedyr i området, og supplere med tilskuddsforing.

Sleipnesodden-Steinhågen ligger like inntil kystlyngheilokaliteten "Sleipnes, Korshågen-Åsgarden" hvor brukeren pr i dag har helårsbeite med GNS. Denne lokaliteten ble også naturtypekartlagt i 2013 og har fått utarbeidet skjøtselsplan. Det er naturlig at drifta og skjøtselsplanene for de to områdene ses i sammenheng. For flere opplysninger om anbefalt skjøtsel og driftsmåter henvises til Skjøtselsplan for Sleipnes, Korshågen-Åsgarden.

Mål

Hovedmål for lokaliteten:

- Beholde landskapet åpent uten gjengroing og innslag av fremmedarter
- Bedre hevd av kystlyngheia

Konkrete delmål:

- Gjennompta beiting i lyngheia
- Øke forekomsten av røsslyng i kystlyngheia, og redusere mengde krekling i den tørre lyngheia

Spesifikke mål for delområde:

- Hindre gjengroing av nyridda fornminnelokaliteter
- Hindre gjengroing i artsrike kantsoner med kalkelskende urter
- Ivareta området rundt Stortjønna som raste- og hekkeområde for vade- og andefugler

Tilstandsmål arter:

- Røsslyng skal være dominerende art eller mengdeart i den tørre lyngheia

Aktuelle tiltak

	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad	Kontroll (dato)
Generelle tiltak: Helårsbeite med Gammelnorsk sau, 6-8 dyr. I perioder på høst og vinter vil sannsynligvis antall beitedyr øke og dyrene tilskuddsfores. Foringsplassene bør fortrinnsvis plasseres i den nordøstlige enden av lokaliteten der vi har mest gjengroing. Sekundært kan foringsplassene plasseres ved Nordvika, lengst sørvest i lokaliteten. Ved stort antall dyr i området er det viktig å påse at beitetrykket i den tørre lyngheia rundt Steinhågen ikke blir for høgt. Se ellers Skjøtselsplanens Generelle del A side 4.	Årlig fra 2014/15 Årlig	245 daa	
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Inngjerding av lokaliteten (tilnærmet lik beiteområdet) Nettinggjerde med 5-6 porter/klyv for å ivareta framkommelighet for allmennheten Sviing. For å redusere mengde krekling, forbedre røsslyngtilstanden og dermed beitegrunnet vinterstid, og også sommerstid, er sviing anbefalt. Se «Sviing som skjøtselsmetode, inkl. retningslinjer for sviing» i vedlegg 4. Aktuelle områder for å starte opp med sviing er bl.a. skråningene opp mot Steinhågen, knausene nordvest om Nordvika og småhaugene sør for Gjelvågan. Ved gode sviforhold (tele/vått i grunnen og tørr mose i overflaten) vil en kanskje også få til avsviing i fukthei ulike steder i lokaliteten. Rydding. I kantsonene mot enga sør i lokaliteten bør skogen tynnes slik at avstanden mellom trærne økes til 2-4 m. Større kvister og greiner samles i kvisthauger i utkanten av skogen, ev. brennes.	2014 Fra 2014 og fremover ved behov og kapasitet Fra 2016, etter oppstart av beiting	Gjerde-materiell 2650 m. Arbeidskostnader 30-40 daa, avhengig av svibarheten i områdene. Kostnader: Arbeidstid, sviutstyr som gassbrenner, brannvifter Ca 5 daa Arbeidskostnader	
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle: Sviing Etter sviing, følg med og påse at beitetrykket på sviflatene ikke blir så hardt at det hindrer regenerering av røsslyng. Sett eventuelt inn tiltak som å redusere antall beitedyr, øke mengde tilskuddsforing, og/eller øke sviarealene	Ved behov		

Utstyrsbehov: Utstyr til sviing; propanbrennere, brannvifter

Oppfølging

Skjøtselsplanen skal evalueres innen: 10 år

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Ingen

Tilskudd

søkt år: 2013 søkt til: Utarbeiding av skjøtselsplan

tildelt år: 2013 tildelt fra: Handlingsplanmidler for utvalgte naturtyper, Fylkesmannen i Nordland

Skjøtselsavtale parter: Ikke inngått skjøtselsavtale

Ansvar

Grunneier og bruker Rune Hansen har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen

Fylkesmannen i Nordland v/miljøvernavdelingen har ansvar for oppfølging og veiledning i tråd med handlingsplan for kystlynghei.

B. Spesiell del: Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Sleipnes, Korshågen-Åsgarden		Kommune Rødøy		Områdenr. 183610314			
ID i Naturbase		*Registrert i felt av: Marit Dyrhaug og Maja S. Kvalvik		Dato: 11.06.2013			
Ev. tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige)				Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -			
Hovednaturtype: Kystlynghei (D07)- 65 %		% andel		Utforminger: Kalkfattig kysthei (D0707) - 25 % Kalkfattig kystfukthei (D0708) - 35 % Intermediær kysthei (D0709) - 5 % Lågurtutforming med spredte høgstauder (F0402) - 5 %			
Tilleggsnaturtyper: Bjørkeskog med høgstauder (F04) - 5%							
Verdi (A, B, C): C		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God		Slått		Torvtekt	Tørr lynghei(D0701/H1) Tørr gras-urterik hei (D0701/H2a) Fuktig lynghei(D0703/H3) Knausskog (A6) Bjørkeskog, Lågurt-utforming med spredte høgstauder (C2c) Fattig tuemyr (K2)
20 - 50 m		Svak		Beite	x	Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling			
		Dårlig	x	Lauving			

Områdebeskrivelse

Innledning

Sleipnes Korshågen-Åsgarden ble befart av Marit Dyrhaug 11.06.2013 i forbindelse med utarbeiding av skjøtselsplan for kystlynghei i området. Ved befaring ble naturtyper og vegetasjonstyper kartlagt. Det har ikke tidligere vært gjort registreringer i lyngheia i området. Opplysninger om nåværende og tidligere beitebruk er innhentet fra bruker og grunneier Rune Hansen.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten er på totalt ca 400 daa og består av en rekke bratte, grunnlendte bergknauser med slakere hellinger mot myrer og dyrkamark i nord. Høgste punkt er Korshågen (56 moh.). Området strekker seg i øst-vestlig retning fra gjerde ved Gjelvågan og sjøen i vest til gjerde over Åsgarden i øst. I sør avgrensnes lokaliteten mot skogkanter langs veier og dyrkamark. Bergrunnen består av glimmergneis. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, klart oseanisk vegetasjonsseksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Hovednaturtypen kystlynghei (D07) utgjør 65 prosent av totalarealet, med kystfukthei (D0708), 35 prosent, og kalkfattig kysthei (D0707), 25 prosent, som dominerende utforminger. Intermediær kysthei (D0709), tørr gras-urterik hei, fattig utforming (H2a), forekommer også, særlig på sørsiden av Korshågen. På toppen av knausene og i sørvendte hellinger finnes en del bart berg (5 %). Vegetasjonstypene er tørr lynghei, røsslyng-krekling-lav-utforming (H1d), røsslyng-heigråmose-utforming (H1e), samt røsslyng-slåttestar-torvull-utforming (H1c). I de nordvendte hellingene dominerer fuktig lynghei, bjønnskjegg-utforming (H3f) og noe røsslyng-blokkebær-utforming (H3a). Av tilleggsnaturtyper finnes noe skog (20%), først og fremst i nordhellingene og i søkkene mellom bergknausene. Vegetasjonstypene er bjørkeskog, lågurt-utforming med spredte høgstauder (C2c), og glissen blandingskog med lauvskog og kystfuru; knauskog (A6). På nordsiden av Korshågen og Åsgarden er det også noen mindre myrflater med fattig tuemyr (K2), og denne vegetasjonstypen forekommer også som småmosaikk i lyngheia.

Artsmangfold

Lyngheia inneholder ingen sjeldne eller spesielt kravstore arter. I den tørre lyngheia dominerer krekling og bjønnskjegg. Røsslyng opptre i moderate mengder jevnt over hele lokaliteten, også som mengdeart i mindre områder. Ellers finnes arter som blokkebær, blåbær, blåknapp, blåklokke, bråtestarr, flekkmariland, geitsvingel, gulaks, hårfrytle, kattedot, molte, rypebær, rødsvingel og smyle mm. I den litt rikere utformingen (H2a) finnes i tillegg en del bergkvein, blåtopp, einer, engfrytle, fiol sp., kornstarr, stormarimjelle, skogstjerne, teiebær, tepperot og tiriltunge. I fuktheia er bjønnskjegg eller blokkebær dominerende arter, samt noe røsslyng, skrubbær, torvull m.fl. Småteblad ble funnet i nordhellingen av Korshågen.

Bruk, tilstand og påvirkning

Området har hatt helårsbeite med Gammelnorsk sau (GNS) siden 2006. Tidligere har området vært sporadisk beitet med storfe. På 1960-tallet og tidligere var beitebruken mer intensiv med beiting både av storfe og sau, og sommerfjøsene sto ved Korshågen. Et mindre areal av lyngheia mellom Korshågen og Åsgarden ble ved et uhell avsvidd for noen år tilbake, og her ble det observert mange nyspira røsslyngplanter. Utover dette kjenner en ikke til at det har vært gjennomført lyngsviing i området. De siste to årene har beitepresset vært svært hardt for å få beitet ned ungt lauvoppslag, og vegetasjonen bærer preg av dette. I tørrheia er det slitasje og flekkevis er jorda eksponert. Mye gammel røsslyng er død, men en finner mange små røsslyngplanter som har spirt fra frø. Lokaliteten er noe preget av gjengroing med bjørk og osp. På sørsiden av Korshågen har det vært ryddet i seinere år, og mye lavvokst lauvoppslag er nedbeitet, men lokaliteten har fremdeles et restaureringsbehov. I de rydda områdene har vi noe gjengroing med einer.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter er registrert.

Kulturminner

Det finnes et torvuttak lengst vest i lokaliteten. I naturbeitemarka like inntil lokaliteten ligger gravhaugen "Krusehågjen".

Skjøtsel og hensyn

Fortsatt helårsbeite med GNS, men beitetrykket må reduseres for å sikre regenerering av røsslyngen. Fortsatt rydding.

Del av helhetlig landskap

Lokaliteten ligger like nordøst om kystlyngheilokaliteten "Sleipnesodden-Steinhågen" og må ses i sammenheng med denne. Lokaliteten grenser opp mot røsslyngrik kystfurusskog.

Verdibegrunnelse

Kystlyngheilokaliteten Korshågen-Åsgarden dekker et stort areal (ca 400 daa), hevdes med helårsbeite av Gammelnorsk sau, har ingen fremmedarter registrert i området, og er en del av et helhetlig kystlandskap med nærhet til andre kystlyngheier og røsslyngrik kystfurusskog. Den verdisettes til C. Høgere verdisetting kan pr i dag ikke forsvares ut fra at lyngheia er forholdsvis artsfattig, ingen rødlistearter er registrert og deler av området er preget av gjengroing (GG3 og GG4). Ved befaring var lyngheia preget av for høgt beitetrykk og andel røsslyng var lav. Det ble observert nyspira røsslyngplanter flere steder i lokaliteten, og det foretas rydding av lauvoppslag. Framtidig skjøtsel med redusert beitetrykk og fortsatt rydding kan gi grunnlag for etablering av en høgere andel røsslyng i god hevd, og grunnlag for ny og høgere verdivurdering.

Skjøtselsplan for Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

DATO skjøtselsplan: 19.november 2013

UTFORMET AV: Marit Dyrhaug

FIRMA: Bioforsk Nord, Tjøtta

UTM : UTM 32, Ø:687950 N:7407720

Gnr./bnr.: 66/2, 66/3, 66/4 sameie, 66/12,13

AREAL (nåværende): 400 daa

AREAL etter evt.restaurering:

Del av verneområde? Nei

Innledning

Kystlynghei-lokaliteten "Sleipnes, Korshågen-Åsgarden" inngår i et større beiteareal på totalt 863 daa som strekker seg over Naustbakkan og Ørnfjærhågen nord til sjøen. Beiteområdet utenfor kystlyngheilokaliteten inkluderer også Gnr. 66/14 hvor bruker ikke er grunneier.

Beiteområdet utenfor lyngheilokaliteten består av

- lauvskog/blandingsskog på Naustbakkan og langs sørkanten av Ørnfjærhågen (ca. 140 daa)
- kystfuruskog med røsslyng (gammel lyng i moden og degenerasjonsfase) på Ørnfjærhågen (ca. 100 daa)
- myrer vest om Naustbakkan og på Ørnfjærhågen (ca. 70 daa)
- fulldyrkamark og naturbeitemark (ca. 70 daa)
- kystlynghei mot sjøen på vest- og nordsiden av Naustbakkan og Ørnfjellhågen (ca. 80 daa)

Beiteområdet som helhet egner seg både til vinter- og sommerbeite. Dersom lyngheia var i god hevd, ville området kunne gi beitegrunnlag til et bærekraftig helårsbeite uten jevnlig tilskuddsføring for ca. 35 voksne dyr av rasen Gammelnorsk sau (grovt anslag).

Dagens driftsopplegg baserer seg på helårsbeiting med en besetning på 100 Gammelnorsk sau (GNS) som tilskuddsfores gjennom hele høst-vinter-vårsesongen. Naturbeitemark og fulldyrka eng i beiteområdet utenfor kystlyngheilokalitet gjødsles for å gi et godt sommerbeite. Med dagens driftsopplegg oppnås tilfredsstillende driftsresultat med lammevekter rundt 11-12 kg. Også et framtidig driftsopplegg vil basere seg på tilskuddsføring utenom sommersesongen.

I dag er røsslyngforekomstene i den kartlagte lyngheia moderate, og mye eldre lyng er død etter hard beiting for å bekjempe gjengroing. Hard nedbeiting i en avgrenset periode på 1-2 år kan gi, og har gitt et godt potensiale for restaurering av kystlyngheia. Sommeren 2013 ble det observert mye nyspira røsslyng (i pionerfasen), og lauvoppslaget er satt kraftig tilbake. Nå er det imidlertid svært viktig å redusere beitetrykket høst- og vinter for å sikre etablering av de unge røsslyngplantene.

I beiteområdet utenfor den verdisatte kystlyngheilokaliteten kan vinterbeitet forbedres ved rydding og eventuell lyngsviing vest på Ørnfjærhågen og Naustbakkan. Sommerbeitet kan forbedres ved tynning i skogen på Naustbakkan og anna gras- og urterikt skogareal.

Kystlyngheilokaliteten "Sleipnesodden-Steinhågen" ble også naturtypekartlagt i 2013 og fått utarbeidet skjøtselsplan. Denne lokaliteten kan benyttes for å avlaste beitetrykket i kystlyngheia på Sleipnes, Korshågen-Åsgarden. Drifta og skjøtselsplanene for de to områdene kan derfor ses i sammenheng.

Mål

Hovedmål for lokaliteten:

- Kystlyngheia i lokaliteten skal være i god hevd uten gjengroing og innslag av fremmede arter, og med jevnt innslag av røsslyng i ulike utviklingsstadium (pionerfasen, byggefasen og moden fase)
- Redusere andelen skog innenfor lokaliteten

Konkrete delmål:

- Sikre god etablering av nyspira røsslyngplanter i pionerfasen
- Øke andelen røsslyng i lyngheia
- Redusere graden av slitasje i den tørre lyngheia
- Ytterligere reduksjon av mengde ungt/halvhøgt lauvoppslag

Spesifikke mål for delområder:

- Fjerning av gjengroingskratt og -skog på sørsiden av Korshågen
- Komme i gang med sviing av egne områder, først og fremst i sørhellingen av Korshågen.

Tilstandsmål arter:

- Røsslyng skal være dominerende art eller mengdeart i den tørre lyngheia

Aktuelle tiltak

	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad	Kontroll (dato)
Generelle tiltak: Fortsatt helårsbeite med Gammelnorsk sau.	årlig	400 daa	
For å sikre god etablering av nyspira røsslyng, øke røsslyngandelen og redusere graden av slitasje, må beitetrykket høst og vinter reduseres i forhold til i dag. Dette kan bl.a. gjøres ved å overføre dyr til andre beiteområder, fortrinnsvis Sleipnesodden-Steinhågen når dette blir inngjerdet, og øke tilskuddsforinga høst og vinter. Ved tilskuddsforing er det viktig å bruke trevlerikt høy/surfôr slik at dyra ikke får ekstra "sug" etter fiberrikt fôr. På vårparten mot lamming må tilskuddsfôret ha tilstrekkelig proteininnhold.	årlig		
For å redusere beitetrykket på Korshågen-Åsgarden legges tilskuddsforingsplassen i nærheten av Ørnfjærhågen, slik at dyra i større grad oppholder seg i den røsslyngrike, åpne kystfuruslogen og tilgrensende kystlyngheia i vintersesongen.	årlig		
Det er særlig viktig at beitetrykket holdes lågt de førstkommende årene, når vi forhåpentlig får mye ny spiring av røsslyng. Beitetrykket bør overvåkes jevnlig. Etter 3-4 år vil vi ha grunnlag for å vurdere om beitetrykket kan økes igjen. Se ellers Skjøtselsplanens Generelle del A side 4.	årlig		2016/17

<p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:</p> <p>Rydding Gjennom beiting er mengden av ungt lauvoppslag redusert betraktelig. Men enkelte steder, særlig i områdene inntil etablert skog, har lauvoppslaget vært såpass høgt at dyra ikke har beitet toppene. Dette bør fjernes, f.eks. med bruk av ryddesag.</p> <p>Rydding/fjerning av skog. I første omgang bør fortsatt rydding av skogen på sørsiden av Korshågen prioriteres.</p> <p>Sviing. For å redusere mengde krekling og einer, forbedre røsslyng-tilstanden og dermed beitegrunnlaget vinterstid, og også sommerstid, er sviing anbefalt. Se «Sviing som skjøtselsmetode, inkl. retningslinjer for sviing» i vedlegg 4. Umiddelbart er det ingen områder som peker seg ut for sviing nå. Etter noen år med moderat beitetrykk vil det være lettere å se hvilke områder som egner seg for sviing.</p> <p><u>Sørsiden av Korshågen</u> har imidlertid mye gammel og død røsslyng, og har potensiale til å bli ei fin lynghei med mye røsslyng etter sviing. Sviing vil også fjerne eineren. Men først må hele området ryddes for busker og trær helt opp til over toppen av høydedraget.</p> <p>Når man først starter opp med sviing, vil det være en fordel om en kan få flere sviflater spredd utover lokaliteten. Andre aktuelle områder for sviing vil være mindre flater <u>i sidehellingene av Åsgarden</u>. Ved gode sviforhold (tele/vått i grunnen og tørr mose i overflaten) vil en kanskje også få til avsviing i fukthei.</p>	<p>2014-2015</p> <p>2014-2015</p> <p>2015-2017</p> <p>2016 og fremover ved behov og kapasitet</p>	<p>Ca 20 daa</p> <p>Ca 10 daa</p> <p>10-15 daa</p> <p>10-15 daa, avhengig av svibarheten Kostnader: Arbeidstid, sviutstyr</p>	
---	---	---	--

Utstysbehov: Ryddesag, sviutstyr som propanbrennere og brannvifter, større sankergrind

Oppfølging

Skjøtselsplanen skal evalueres innen: 5 år

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Utvikling av røsslyngbestanden evalueres etter 3 år

Tilskudd

søkt år: 2013 søkt til: Utarbeiding av skjøtselsplan

tildelt år: 2013 tildelt fra: Handlingsplanmidler for utvalgte naturtyper, Fylkesmannen i Nordland

Skjøtselsavtale parter: Skjøtselsavtale ikke inngått.

Ansvar

- Grunneier og bruker Rune Hansen har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen
- Fylkesmannen i Nordland v/miljøvernavdelingen har ansvar for oppfølging og veiledning i tråd med handlingsplan for kystlynghei.

Kilder

Birkeland, Øystein (2004) Feltundersøkelser. Upublisert

Brath, Janne H. (2006) Kartlegging av viktige områder for biologisk mangfold i Rødøy kommune. Masteroppgave 30.09.2006. Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Direktoratet for naturforvaltning. (2007). Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007).

Direktoratet for naturforvaltning. (2012). Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport.

Fremstad, E. (1997): Vegetasjonstyper i Norge. NINA temahefte 12:1-179

Halvorsen, R. et al. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. - www.artsdatabanken.no (2009 09 30)

Jordal, J. B. (2012). Kystlynghei - verdisseting. (Faktaark for Kystlynghei utformet av John Bjarne Jordal, 15.02.2012).

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M. (1999). *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*: Landbruksforlaget.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Vedlegg

Nr	Emne
1	Ortofoto/kart
2	Bilder
3	Artsliste
4	Sviing som skjøtselsmetode, inkl. retningslinjer for sviing

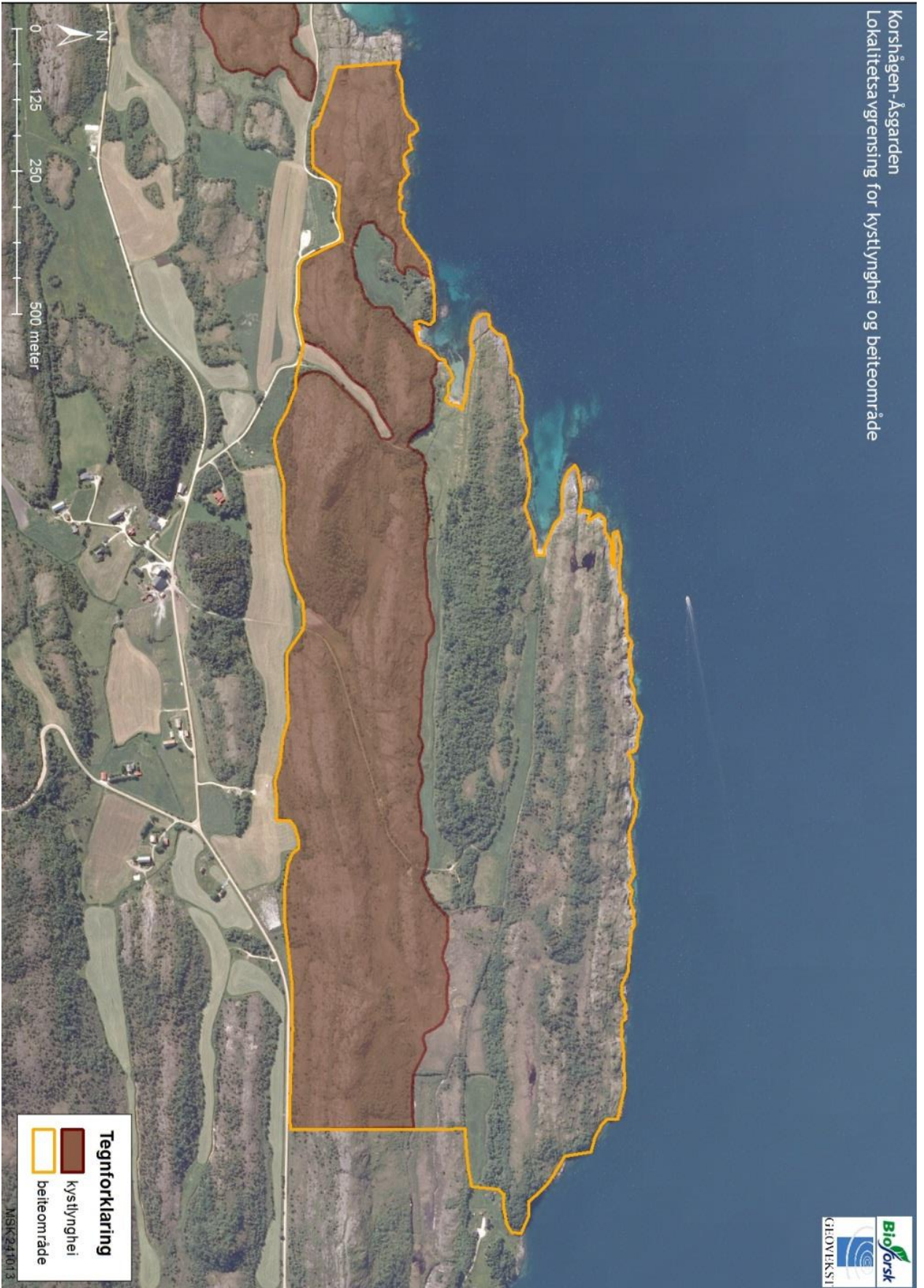
VEDLEGG 1 - Ortofoto / kart

Figur 1. Oversikt over lokalitetene Sleipnesodden-Steinhågen og Korshågen-Åsgarden.

Figur 2. Ortofoto viser kystlyngheiaavgrensinga for lokaliteten Sleipnesodden-Steinhågen.

Figur 3. Ortofoto viser kystlyngheavgrensninga for lokaliteten Korshågen-Åsgarden, samt dagens beiteområde.

VEDLEGG 2 - Bilder

Sleipnesodden-Steinhågen

Bilde 1

*Bildet tatt mot NV fra øst i lokaliteten (UTM 32, Ø:687152 N:7407465). I dette området er det begynnende gjengroing mellom knausene. Til venstre ses Stortjønna.
Foto: Marit Dyrhaug*

Bilde 2

*Bildet tatt i august 2010 på gravfeltet midt i lokaliteten (UTM32, Ø:686380 N:7407275), mot vest. Høgste punkt i bakgrunnen er Steinhågen, Rødøyløven i det fjerne. Lauvoppslag på gravfeltene er senere ryddet.
Foto: Rune Hansen*

Bilde 3

*Bildet tatt i august 2010 fra Steinhågen (UTM 32, Ø:686140 N:7407065) mot vest. I forsenkningen ses ei lita myr med høgstarr, i bakgrunnen lynghei med mosaikk av tørrhei og fukthei. Til venstre ses kantvegetasjonen med bjørkeskog hvor det vokser breiflangre og andre kalkkrevende arter.
Foto: Marit Dyrhaug*

Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

Bilde 4

Oversiktsbilde tatt fra ca. midt i lokaliteten (UTM 32, Ø:688188 N:7407820) østover mot nordhellinga av Åsgarden.
Foto: Marit Dyrhaug

Bilde 5

Bildet tatt fra toppen av knausene (UTM 32, Ø:686585 N:7407682) mot øst med Korshågen i bakgrunnen. I forgrunnen ser vi at lyngheia er svært hardt nedbeitet.
Foto: Marit Dyrhaug

Bilde 6

Oversiktsbilde (UTM 32, Ø:686585 N:7407682) tatt mot den delen av lokaliteten som ligger lengst vest.
Foto: Marit Dyrhaug

Bilde 7

I sørhellinga av Korshågen har det vært ryddet for større busker og trær. I feltsjiktet finnes mye gammel, død lyng og einer. Når området er ferdig ryddet bør det svies her. (UTM 32, Ø:688015 N:7407655)

Foto: Marit Dyrhaug

Bilde 8

Den harde nedbeitinga og tråkk har ført til at bar jord har blitt eksponert, og her spirer nye røsslyngplanter.

Foto: Marit Dyrhaug

Bilde 9

Utsikt mot naturbeitemarka på Krusehågjen med gravhaugen som er ryddet for busk og kratt.

(UTM 32, Ø:686585 N:7407682)

Foto: Marit Dyrhaug

VEDLEGG 3 - Artsliste

Sleipnesodden-Steinhågen - Artsliste fra kystlynghei

Norsk Navn	Vitenskaplig navn	Norsk Navn	Vitenskaplig navn
Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>	Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Bjørk	<i>Betula pubescens</i>	Rypebær	<i>Arctostaphylos alpinus</i>
Bløkkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Skogstjerne	<i>Trinetalis europeae</i>
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Skrubbebær	<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>
Duskmyrull	<i>Eriophorum augustifolium</i>	Soldogg Smal	<i>Drosera longifolia</i>
Einer	<i>Junipeus communis</i>	Svarttopp	<i>Bartsia alpina</i>
Engmarihand	<i>Dactylorhiza sambucina</i>	Sølvvier	<i>Salix glauca</i>
Flekkmarihand	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>	Torvmyrvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Kvitlyng	<i>Andromeda polifolia</i>	Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>	Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Marimjelle Stor-	<i>Melampyrum pratense</i>		

Slainesodden-Steinhågen - Artsliste fra skogkanter (ikke uttømmende)

Norsk Navn	Vitenskaplig navn	Norsk Navn	Vitenskaplig navn
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Lodnerubloom	<i>Draba incana</i>
Blåtopp	<i>Molina caerulea</i>	Løvetann ssp	<i>Taraxacum ssp</i>
Breiflangre	<i>Epipactis helleborine</i>	Marigras	<i>Hierochloe odorata</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	Marikåpe ssp	<i>Alchemilla</i>
Engkall Små-	<i>Rhinanthus minor</i>	Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Engkall Stor-	<i>Rhinanthus angustifolius</i>	Nyseryllik	<i>Achillea ptarmica</i>
Engkvein	<i>Agrostis tenuis</i>	Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis</i>	Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	Skjærløk	<i>Cystopteris fragilis</i>
Fiol ssp	<i>Viola ssp</i>	Skogstjerne	<i>Trinetalis europeae</i>
Firblad	<i>Paris quadrifolia</i>	Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>
Fjelltistel	<i>Saussurea alpina</i>	Slirestarr	<i>Carex vaginata</i>
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Smyle	<i>Dechampsia flexuosa</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	Springfrø	<i>Impatiens noli-tangere</i>
Følblem Vanlig	<i>Leontodon autumnalis</i>	Stormaure	<i>Galium mollugo</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>	Stortveblad	<i>Listera ovata</i>
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>	Sumphaukeskjegg	<i>Crepis paludosa</i>
Gresstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	Svarttopp	<i>Bartsia alpina</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	Tepperot	<i>Potentilla anserina</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	Timotei	<i>Phleum pratensis</i>
Hengeaks	<i>Melica nutans</i>	Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>
Kvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>	Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Kvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kvitmaure	<i>Galium boreale</i>	Selje	<i>Salix cinerea</i>

Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

Norsk Navn	Vitenskaplig navn	Norsk Navn	Vitenskaplig navn
Bakkesøte	<i>Gentianella campestris</i>	Linnea	<i>Linnaea borealis</i>
Bergkvein	<i>Agrostis vinealis</i>	Marimjelle Stor-	<i>Melampyrum pratense</i>
Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>	Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>	Rome	<i>Narthecium ossifragum</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Rypebær	<i>Arctostaphylos alpinus</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Blåknapp	<i>Succisa pratensis</i>	Skogstjerne	<i>Trinetalis europeaea</i>
Blåtopp	<i>Molina caerulea</i>	Skrubbær	<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>
Bråtestarr	<i>Carex pilulifera</i>	Slåtestarr	<i>Carex nigra</i>
Duskmyrull	<i>Eriophorum augustifolium</i>	Smyle	<i>Dechampsia flexuosa</i>
Einer	<i>Junipeus communis</i>	Småtveblad	<i>Listera cordata</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora</i>	Sveve ssp	<i>Hieracium ssp</i>
Engkvein	<i>Agrostis tenuis</i>	Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>
Fiol ssp	<i>Viola ssp</i>	Tepperot	<i>Potentilla anserina</i>
Flekkmarihand	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>	Torvmyrvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Hengeving	<i>Phegopteris connectilis</i>	Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum</i>
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>	Bjork	<i>Betula pubescens</i>
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>	Furu	<i>Pinus sylvestris</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>	Osp	<i>Populus tremula</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>	Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kvitlyng	<i>Andromeda polifolia</i>	Selje	<i>Salix cinerea</i>

VEDLEGG 4 - Sviing som skjøtselsmetode, inkl. retningslinjer for sviing

Lyngsviing som skjøtselsmetode - en kort introduksjon

Målet med lyngsviing er å forbedre beitet i lyngheier og sikre det biologiske mangfoldet. Røsslyngplanten taper beiteverdi når den blir gammel og forvedet og den bør derfor fornyes regelmessig gjennom sviing, normalt når den har nådd en alder på 15-25 år. I løpet av levetiden gjennomgår røsslyngen 4 faser, fra pionerfasen (0-6 år), byggefasen (6-15 år), moden fase (15-25 år) til degenererende fase (25 -50 år). I moden fase blir vedproduksjonen større enn bladproduksjonen. Det er nå sviing må til for å brenne bort den gamle forvedede røsslyngen og samtidig stimulere både nyspiring fra røttene og frøspiring fra frø lagret i jordsmonnet (Kvamme et al. 2009).

På Helgelandskysten og i Nord-Norge generelt vil røsslyngen vokse langsommere grunnet lave sommertemperaturer (Direktoratet for naturforvaltning 2012). Sammenlignet med Vestlandet er det derfor ikke behov for å brenne like ofte. Beitetrykk vil også påvirke og gi variasjoner i røsslyngens livssyklus. For svakt beitetrykk i en røsslynghei vil kunne gjøre at lyngen vokser hurtig, og gammel røsslyng vil tape beiteverdi. For sterkt beitetrykk vil kunne gjøre at røsslyngen blir utkonkurrert av gras, halvgras og urter.

Røsslyng er en brukbar beiteplante og det er de friske årsskudda, både langskudd og kortskudd, som hovedsakelig blir beitet. God beitetilgang i sommerhalvåret er viktig for at dyra skal ha god kondisjon når vinteren kommer. Det er først og fremst på vinteren at dyrene beiter på røsslyngen. Sviing av gammel røsslyng vil ved siden av å gi et bedre vinterbeite, bedre sommerbeitet ved at urter og gras vil utgjøre en større del av plantebestanden de første årene etter sviing. Både sviing og rydding er gode tiltak for bedring av beitekvaliteten sommerstid, i stedet for grøfting og planering i verdifulle lyngheiområder.

Det er viktig at lyngheiene beites etter sviing slik at trær og andre uønskede planter ikke etablerer seg i sviflatene. Det viktigste beitedyret i lyngheiene er utegangersauen som spiser av røsslyngen om vinteren. Helårs utegangersau foretrekker gras og urter om sommeren, mens om vinteren er det viktig med tilstrekkelige arealer med røsslynghei. En vedlikeholdt lyngheimosaikk gir den høyest mulige biodiversiteten hos kystlyngheiene og det beste beitet for helårs utegangersau. Brannflatene må ha begrenset størrelse for at en skal oppnå denne mosaikken. Dette er også viktig fordi store brannflater vil ta livet av mus, insekter og andre dyreslag som ikke klarer å flykte ut av brannfeltet eller ned under bakken. Med en småskala mosaikk vil også innvandringen av planter og dyr gå hurtigere til de nysvidde, mer næringsrike, feltene. Det er likevel viktig å ta hensyn til sviing i områder med svært mye gammel røsslyng (store gamle røsslyngstammer mer eller mindre uten blad). I disse kan sviflatene utøkes noe for å forhindre at beitetrykket blir for stort på små sviflater i etterkant av sviing, da det vil spire mye ung og fristende røsslyng. Det er avgjørende å nøye følge med beitetrykket etter sviing, for å unngå at sauen beiter for mye slik at de unge røsslyngskuddene ikke rekker å etablere seg.

På Helgeland blir ikke røsslyngplantene like store sammenlignet med på Vestlandet, og andelen brennbar ved i de gamle plantene er ikke like høy. Det kan derfor oppleves som om det er vanskelig å få fyr på lyngheiene her i nord. I gras- og urterike heiområdene er det også en mindre andel røsslyng, og et sammenhengende brennbart vegetasjonsdekke er derfor mer sjeldent. Det er avgjørende at lyngbuskene over jorda er tørre nok for å få fyr, og at jordoverflaten er tørr nok for at mosedekket skal brenne. Det er derfor bra hvis man utfører sviing etter noen dager med vind. I gamle dager sa man at det skulle ha blåst nordavind i minst tre dager før lyngsviing (Norderhaug et al. 1999). Sviingen foretas best i vintermånedene februar og mars, men er det mye snø kan det utsettes til begynnelsen av april. Vær oppmerksom på hekkende fugl og gjeldende regler for åpen brenning (se Retningslinjer for sviing lenger ned). Det er også mulig å svi sein høst. For å ha kontroll over brannen er det viktig at det er tele

i jordbunnen, eller at den er våt, slik at ikke jorda får for høy temperatur og ilden sprer seg ukontrollert. Frossen eller våt jordbunn vil også hindre at humusen med frøbanken vil brenne opp.

På selve dagen for sviing er det fint hvis vinden er jevn og stabil og av passe styrke. Svak vind vil gjøre at lyngen brenner dårlig, og svak vind skifter lett retning. Vinden bør heller ikke være for sterk. Da flytter brannfronten seg så hurtig at brannen blir ufullstendig, en kan og lett miste kontroll på brannen. Tradisjonelt sa man at passe vind var laber bris. For å få slukket brannen må man før sviing planlegge å svi mot en naturlig avslutning i terrenget, for eksempel toppen av en haug, bart berg, myrområde eller sjø. Hvis ikke dette er mulig, bør man svi av små branngater i kantene og i enden før en svir av det store feltet.

Terrenget bestemmer hvor mange personer som trengs ved sviingen. En åpen mark uten naturlige grenser for brannen krever flere personer for å kontrollere flammene sammenlignet med avsviing av et nes ut mot sjøen der det kan holde med en eller to personer.

Retningslinjer for sviing

(redigert etter SNO-retningslinjer, gjeldende fra 2011)

Det formelle

- Det er kommunen som er myndighet vedr. åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom «forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner». Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon for forbudet.
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Kontakte Statens Naturoppsyn (SNO) v/Runar Omnøy for å avklare forekomst av og behov for hensyn til fugl i området.
- Kontakt evt. også Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Planlegging

- Antatt svisyklus ligger generelt i Norge på omtrent 15 år, i Nord- Norge noe lenger. Men hvor ofte en bør svi samme delflate avhenger av røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Sjekk røsslyngtilstanden: gammel og grov røsslyng bør brennes, men regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng i området brennes før ny kommer tilbake. Vær oppmerksom på at planteproduksjonen er lav det første året etter sviing. Det er også viktig å huske på at der målsetningen er å bevare kystlynghei bør en i utgangspunktet ikke svi samme flate oftere en hvert tiende år. For hyppig lyngsviing fører til utvasking av plantenæringsstoffene.

- Planlegg godt hvor det skal brennes (se ortofoto figur 4 med anbefalte sviområder) - en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Sviing i lynghet bør skje i mosaikk med flater på maks 10-15 dekar for å få best mulig variasjon. I områder med svært mye gammel røsslyng (store gamle røsslyngstammer mer eller mindre uten blad) kan sviflatene utøkes noe for å forhindre at beitetrykket blir for stort på små sviflater i etterkant av sviing, da det vil spire mye ung røsslyng. Det er avgjørende å nøye følge med beitetrykket etter sviing, for å unngå at sauene beiter for mye slik at de unge røsslyngskuddene ikke rekker å etablere seg.
- Svi ikke to nabosviflater etter hverandre. Det anbefales å vente 3-5 år før en svir nabosviflaten. Vindstyrken og -retning vil imidlertid avgjøre hvor det er best å svi (vanligvis brenner man med vinden). Det viktigste er å få svidd! Dette betyr at man kan være noe fleksibel med den endelige avgjørelsen av hvilken sviflate som skal svis av, avhengig av tilgjengelighet av eventuelle naturlige avslutninger for flammene.
- Ha en plan for hvordan brannen skal slukkes. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter, bart berg eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 meter. Branngater skapes ved å svi av flater samme år som sviinga eller året før. Svi branngatene i svak vind og om mulig mot vindretningen, slik at vegetasjonen brenner langsomt med relativt høy varme.
- Utstyr som trengs til sviing: gassbrenner/blåslampe for å få fyr, og brannslukkere. Brannslukkerne består av en metallplate montert på et langt skaft. Det anbefales å bruke de langskaftede skogbrannvisperne som brannvesenet bruker. Kontakt brannvesenet for lån eller kjøp av disse. Et godt alternativ er aluminiumspader på lange skaft. Flammene slukkes med brannvifte/aluminiumspade gjennom å «slå» på flammene slik at de kveles.
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (seint høst til tidlig vår fram til senest 15. april). Senere må man søke spesielt om tillatelse (Fylkesmannen).
- Det bør vises særlig aktsomhet ved sviing på tynt jordsmonn av hensyn til fare for erosjon og skader på fjell.
- Busker av vanlige treslag på over en meter skal kappes og fjernes før eller etter sviing i områder som er viktig for beiting, biologisk mangfold eller friluftsliv.
- Ta hensyn til fugl. Brenning skal skje før hekketiden. Vær obs på at noen arter, for eksempel havørn, legger egg allerede i mars.
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner. For å bevare kulturminner skal det ikke brennes helt inntil disse. Dette skjer for eksempel ved at det finryddes en sone på bakken på 1-3 meter rundt kulturminner før brenning.

Under brenning

- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker. Kunstfiber smelter lett.
- Begynn tidlig for å utnytte dagslyset! Det kan ta lang tid å få slukket brannen og en bør sette av hele dagen.

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke.
- Vanligvis brenner man med vinden. Vurderingen av hvilken retning flammene skal gå avhenger også av sviflatens topografi, fuktighet og branngater/naturlige grenser. Det kan være enklere å få lyngheia til å brenne i oppoverbakke. Men vær oppmerksom på at flammene sprer seg mye raskere oppover en bakke enn nedover. Flammene sprer seg også betydelig raskere med vinden enn mot vinden. Det er viktig å ha arealet under full kontroll, f. eks. at det er omringet av snø eller har naturlige eller skapte grenser/branngater. Ved usikkerhet er det bedre å tenne på øverst i terrenget og/eller brenne mot vinden. Det vanligste er likevel å la brannen følge vindretningen.
- Ha godt mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lang skaft, snøskuffer etc.).
- Bruk gassbrenneren/blåselampen til å tenne på flere steder ved siden av hverandre slik at det hurtig danner seg en brannfront. Dette vil gi en mer fullstendig brenning, da den intense varmen fra brannfronten gjør at vegetasjonen tørker noe før den tar fyr.
- Da brannen er startet og brannfronten er skapt slukker man den brannfronten som brenner i feil retning, og følger etter på begge sider for å forhindre at brannfronten får utvikle seg mot sidene.
- Avgrensede sviflater (se figur 4) kan inneholde en del myrpartier og annet som ikke kan/må svis. Det viktigste er å fornye røsslyng og holde ned gjengroingsarter. Punktvis der det trengs. Dette gjelder spesielt i kuperte områder med fuktigere søkk mellom lyngtuene.
- Slukk omtrent to timer før det blir mørkt, og bruk tiden på å kontrollere at alt er under kontroll. Det er lettere å se røyk i dagslys.
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden ved å «slå» på flammekilden slik at ilden kveles. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke.
- Tar det fyr i maurtuer vær oppmerksom på at disse kan ulme i dagevis hvis man ikke svir av all vegetasjon/material som kan brenne.

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket. Brann i humusen vises ved at det kommer opp litt røyk fra bakken. Disse «underjordiske» brannene kan spres ukontrollert hvis man ikke forsikrer seg om å slukke ved å trampe på bakken.
- Ha nok beredskap ved behov for etterslukking.
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.

- Fjern døde busker og kvister. Døde busker som står igjen etter sviing kan ellers forårsake jurbetennelse som en følge av stikk- og rispskader hos dyr som går på beite i disse områdene. Eventuelle busker og trær som ikke allerede er blitt fjernet før sviing anbefales også fjernet.
- Tegn inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent!
- Svidde felt bør sjekkes for uønsket oppslag av fremmede og problematiske arter og trær 2-4 år etter sviing, og eventuelle oppslag ryddes. Hvis oppslag av trær ikke blir nedbeitet kan en oppjustering av beitetrykket hjelpe.

Spesielle hensyn for Sleipnesodden-Steinhågen og Sleipnes, Korshågen-Åsgarden

Siden området ikke har blitt svidd før/i nyere tid må man samle erfaring i de første årene om:

- Hvordan sviing fungerer, f.eks. at der det er skrint kan det være vanskelig å sette fyr på vegetasjonen og hvorvidt flammene kan gå videre uten å slukne med en gang.
- Hvor raskt røsslyngen og annen vegetasjon regenererer etter sviing.
- Hvor ofte man bør svi samme delflate. Dette er avhengig av røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Antatt syklus ligger mellom hvert 15. og 20. år.
- Etter sviing vil sviflatene ofte bli ekstra populære beiteområder. Beitetrykket på sviflatene kan da bli så hardt at det hindrer regenerering av røsslyngen. Dette kan særlig være et problem ved oppstart av sviing i lynghei med gammel, forvokst lyng, og der tilgangen på røsslyng er begrenset. Det er derfor viktig å følge med på beitetrykket og eventuelt sette inn tiltak som reduserer beitetrykket.